

Allvarliga brister i Fpa:s upphandling av tolktjänster - konkurrensutsättningen måste avbrytas

Akavas Specialorganisationer och Finlands Teckenspråkstolkar kräver att Fpa:s upphandling av tolktjänster för handikappade som avslutas i juni avbryts och att missförhållandena i systemet rättas till.

Fpa:s nya upphandlingssystem utesluter i praktiken ett stort antal teckenspråkstolkar och gör dem arbetslösa trots att behovet av tjänster inte har minskat. Reformen skär ner tolkresurserna och låser i praktiken arbetsmarknaden inom branschen för fyra år. Förbunden förundrar sig över en sådan lösning under en tid då förbättringen av sysselsättningen är landets främsta mål. Tidigare har sysselsättningsläget varit bra.

– Fpa:s nya sätt att upphandla tolktjänsterna för handikappade hotar de grundläggande rättigheterna för teckenspråkiga medborgare genom att äventyra tillgången på tolktjänster. För yrkeskåren av teckenspråkstolkar innebär reformen början på en nedkörning, betonar förbunden i sitt ställningstagande.

– Det handlar också om framtiden för handikappades tolktjänster. En utbildningsbransch som erbjuder en så osäker utkomst lockar inte unga och hela branschen hotar att förtvina. Om det sker kommer vi i framtiden inte att ha tillräckligt med teckenspråkstolkar. Ur hörskadades perspektiv är det fråga om deltagande i olika områden i samhället, konstaterar ordförande **Emilia Norppa** vid Finlands Teckenspråkstolkar rf.

– Fpa har i praktiken som ackvisitör en monopolställning inom teckenspråksbranschen, eftersom Fpa förmedlar över 90 % av tolkningarna i Finland. Därför påverkas vår yrkesbransch så radikalt av Fpa:s upphandlingssystem.

**Arbetsmarknaden låses,
resurser skärs ned,**

För tolkarnas del är det största problemet i Fpa:s nya upphandlingsförfarande att det i fyra år endast finns arbetsmöjligheter för några få utvalda.

Landet är indelat i sex konkurrensområden, och Fpa bestämmer på förhand hurdana så kallade tolkresurser varje enskilt område får för fyra år. Sedan konkurrensutsätts tolkarna, det väljs minst tre anbudsgivare per så kallad tolkningsprodukt och de övriga anbudsgivarna blir i praktiken utan jobb i fyra år.

I det tidigare systemet kunde alla anbudsgivare som uppfyllde kriterierna vara med om att producera tjänster för hela perioden på fyra år.

Problemet tillspetsas av att Fpa har bedömt den resursmängd av tolkning som behövs inom områden för lågt genom att i beräkningen inte beakta den tid som tolken använder på resorna till och från arbetet. På många områden håller man nu på att skära ner antalet tolkar med närmare en tredjedel.

Tjänsterna och arbetsvillkoren försvagas

Det nya systemet motiveras med ökad flexibilitet, men i många hänseenden är resultatet det motsatta. I tolkningsbeställningen finns inte plats för flexibilitet, utan kunden måste exakt känna till hur länge tolkningen kommer att pågå. Om kundens läkarbesök till exempel drar ut på tiden, betalas den förlängda tiden inte. Tolkens alternativ består i att antingen arbeta utan lön eller att lämna kunden mitt i situationen utan tolk.

Tjänstproducenten kan inte heller fakturera en avbokad beställning helt och hållet, även om tolken redan har hunnit resa till platsen där tolkningen ska ske. Fpa ersätter inte längre tiden som går åt för resorna, i stället ska man kunna lägga till resetiden i offertpriset. Tolkförmedlingens öppettider skulle också minskas till följd av reformen.

Unga tolkar tvingas byta bransch

I upphandlingen får tolkarna poäng för pris och kvalitet som mäts förutom med tolkens utbildning och av åren av erfarenhet. Att välja tolkar med hjälp av kvalitetskriterier är en bra sak, men det nya kriteriet har på grund av upphandlingsmetoden lett till ett orättvist ”fiskande efter poäng”.

– Tolkar i början av sin karriär som har få erfarenhetspoäng diskrimineras i praktiken: tolkföretagen känner sig tvungna att lämna unga tolkar utanför anbudet, för att inte förlora kvalitetspoäng i Fpa:s konkurrensutsättning. Unga tolkar som bemöts så här blir troligtvis utan jobb och får vänta på följande upphandling om fyra år. För att inte tala om de som fortfarande studerar och som borde utexamineras före oktober för att överhuvudtaget kunna delta i den här omgången. För dem finns enbart vikariat kvar, om ens det. Det är förståeligt att begåvade tolkar i en sådan situation lämnar branschen som de utbildat sig inom, säger Emilia Norppa

– För oss tolkar är det ett yrkesmässigt betydande missförhållande att vi i det nya systemet kan delta endast i två kompetensområden för tolkar med en så kallad produkt, trots att vi har mera kompetens. Många tolkar har hittills kunnat utföra både teckenspråks- och skrivtolkning samt tolkning för talhandikappade. Nu måste de lämna bort ett alternativ. Regeln om ”två produkter” uppmanar inte heller tolkar att utbilda sig mångsidigt, även om den mångskiftande kundkretsen skulle behöva mångsidig kompetens.

– Den rikliga medlemsresponsen visar att man redan förhåller sig paranoiskt till Fpa:s upphandling, så ödesdiger är den för enskilda tolkars fortsatta karriär. Många vågar inte kritisera det nya upphandlingssystemet under eget namn. Fpa har till och med tillfrågats om sin åsikt om att tolkar ordnar fackliga sammankomster, berättar Norppa.

Tilläggsinformation: ordförande Emilia Norppa, Finland Teckenspråkstolkare rf, tfn 040 730 3755, puheenjohtaja@tulkit.net

Finlands Teckenspråkstolkare rf är en medlemsorganisation i Akavas Specialorganisationer.